

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

VI. ARG.

STOCKHOLM, 1 OKTOBER 1917.

Nr 19.

Till Margareta- minnet.

Låt oss för ett ögonblick sluta till ögon och öron för dagens larmande kiv! Låt oss på denna dag, helgad åt minnet av stora kvinnor, bjuda nuets små käbbelröster att tystna! Ha vi ej lyssnat oss trötta och leda åt allt ovederhäftigt prat om kvinnan och hennes av naturen anvisade plats och roll? Låt oss i stället mana fram någon av gångna seklers kvinnor!

Ur medeltidsdunklet träder oss drottning Margareta, Valdemar Atterdags dotter, till mötes som representant för världslig storhet och makt. På hennes huvud glänser Sveriges krona, och med tvänne andra kronor kan hon smycka sitt äne. I det täta dunkel, som sekler brett över hennes liv och gärning, skymta vi några bilder. Vi gripa dem i flykten: På Sveriges tron sitter svagheten och odugligheten i kung Albrekts person. Men ett obestriddigt företräde är han viss om att äga: han är *man* och han hånar "Kung Byxlös". Det slutar med skam, nesa och fångenskap för manlighetens representant, och Margareta tar hans plats på konungatronen. De mäktige herrarna i Sveriges rike, de satte till kungar och satte av kungar efter sitt höga behag, och kronans gods och gårdar slogo de under sig. En kvinna hade de lyft upp på tronen. Nu skulle där lekas samma lek med denna fagra docka. Men rikets tyglar vilade i starka händer. Sveriges herrar föllo till föga, och orättfånget gods måste de på Margaretas befallning återställa. Ordning och reda växte i hennes spår.

En stor tanke tog form och gestalt genom Valdemar Atterdags dotter: Nordens tre riken förenade till en enhet. Men den hon anförtrodde detta värv, den ljushåriga kvinnotjusaren Erik av Pommern, förfuskade och fördärvade verket, och följande unionskonungar voro även för små och för svaga för den stora gärningen. Och ur det frö, varur fred och styrka skulle spira, uppväxte i stället splittning, strid och ett söndrat Norden. Tanken var dock för mäktig för att

Wida skall man en dylik leta
som så kan med klofskap umgå
och de riken sammanså
Sverige, Danmark och Norrig,
sent födes annan kvinna slit.

Karlsfrönikan.

dö. Den har uppstått på nytt och strandat på nytt. Under krigsdånet och vapenlarmet i våra dagar har den trätt fram i ny gestalt. Men ej på en härskares befallning, ej genom påtvingade lagbud skola de tre folken föras samman. Den nordiska samhörighetskänslan skall växa fram ur de tre folkens gemensamma intressen, ur ömsesidigt förtroende. Vilka yttre former den antager är av föga betydelse, så länge grundvalen ligger säker och orubbad.

Fra graven Margrete smiler
Med fred til Nordens mænd.

Sekler susa över sarkofagen i Roskilde domkyrka. Och i suset förnimma vi Tidens mäktiga stämma: "Väl går din väg, o mänsklighet, genom lidande, tårar, blod, men den går dock framåt mot ljus, fred, frihet. Och till stoft skola de malas, de förmättna, som djärvas ställa sig som hinder i utvecklingens väg."

Elin Wahlquist.

Stöd arbetet för kvinnans politiska rösträtt genom att prenumerera på Rösträtt för Kvinnor för 4:de kvartalet.

Valens facit.

Huvudresultatet av valen är, att högerpartiet utgår ur dem försvagat. Även om man anser, att de två nya himlakroppar, som visat sig på den politiska himlen, och som kallas Jordbrukarnas riksförbund och Bondeförbundet, i verkligheten endast äro månar, som kretsas omkring högern som sin sol och sitt centrum, kommer detta parti ändå att under den kommande riksdagsperioden vara väsentligt svagare än det varit under denna. Men i verkligheten vet ingen, vad de två nya organisationerna egentligen gå för. De skola bilda eget parti inom Andra kammaren, ha de förkunnat, och de skola försvara böndernas klassintressen. Men man vet icke ens, hur de tänka göra detta, ännu mindre hur de tänka ställa sig till övriga frågor, som kunna väntas komma under riksdagens behandling. Med avseende på deras ställning till kvinnorösträtten har så gott som intet förspotts. Vad riksförbundet därom tänker, ha vi ingen aning om. Vad bondeförbundet angår, upplyste en av dess medlemmar nyligen i N. D. A., att det beslutat uttala sig däremot, men att denna negativa programpunkt på något sätt bortfus-kats under valrörelsen, och från åtminstone ett län har det uppgivits, att bondeförbundet där förklarat sig vilja inom riksdagen verka för kvinnorösträtt och rusdrycksförbud. I alla händelser torde bondeorganisationernas ovilja mot frågan mest bero på deras farhåga för att just deras kvinnor skola vara alltför bundna vid hemmet för att kunna komma med och rösta, medan de tänka sig, att övriga kvinnor gå man ur huse. Och den farhågan kan kanske minskas, då de finna, att förslagen om kvinnorösträtt behjärtat denna synpunkt genom att tillåta gift man att rösta med hustruns fullmakt och omvänt — något som de nu säkerligen äro alldeles okunniga om.

Att högerns ställning försvagas, innebär nog på det hela ljusare utsikter för vår fråga. Mycket kommer dock att bero på, vad för slags regering, som kommer att möta riksdagen. Därom tjänar det dock icke mycket till att nu kannstöpa. Tidningarnas förmodanden, både på höger- och vänstersidan, ha gått kompassen runt; situationen torde vara sådan, att varken enbart parlamentariska eller enbart kristidssynpunkter kunna tillämpas, och så snart det är fråga om blandningar, ökas ju möjligheternas antal i en sådan grad, att även rimliga förmodanden knappast kunna få högre rang, heder och värdighet än gissningar.

Skola vi se frågan om regeringsbil-

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktör: GUBLI HERTZMAN-ERICSON.

Redaktion och Exp.: 6 Karduansmakaregatan II

Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3-1/4.

Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.

Rikstel. 8600. Allm. tel. 147 29.

Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1917 Kr. 1:35.

4:de kvartalet 50 öre.

Lösnummer 10 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 2 kr. i postanvisning till tidningens expedition.

RÖSTRÄTTSBYRÅN

6 Karduansmakaregatan II, Stockholm

Allm. tel. 147 29. Rikstel. 86 00.

Öppen vardagar kl. 1/5-1/5 5 e. m.

L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1-3 e. m.

dandet uteslutande ur den kvinnliga rösträttens synpunkt, så kan man nog säga, att för den frågan gynnsammast vore, om vi finge en koalitionsregering. En sådan vore överhuvud icke tänkbar utan att en överenskommelse träffats mellan de olika partierna angående författningsfrågorna, och bland dessa torde vår fråga vara den, som det gått relativt lättast att komma till enighet om. Men ifall högerpartiet, så som närmast framgår ur hr Tryggers yttranden under valrörelsen, ställer sig alldeles intransigent gent emot frågan om den 40-gradiga skalans slopande vid de kommunala valen, så är redan detta nog till att göra varje tanke på en samlingsminister illusorisk.

Sannolikt är den illusorisk även detta skäl förutan.

Blir det en ren vänsterminister, så torde det för oss förmånligaste vara, att vi få en sådan vänsterkoalition, att det varken blir en socialdemokratisk regering med ett liberalt inlag eller en liberal regering med ett socialdemokratiskt inlag, utan om man så får säga en neutral vänsterregering, vilket endast kan åstadkommas genom att regeringsbildandet lägges i händerna på en vänsterman utanför de egentliga partiledningarna. En sådan skulle verka minst utmanande och därför ha lättast att sköta både högern och saken. Underkänd har också den personliga mening, att en sådan minister skulle vara den lyckligaste även för riket.

Men vilken vänsterregering vi än måtte få, kunna vi i alla händelser under en sådan räkna på en kunglig proposition. Och även denna formalitet tyckes spela en viss roll.

A. W.

Ett gott exempel.

I Frankfurt am Main har domstolen nyligen fällt ett utslag, som i ekonomiskt avseende likställer kvinnor och män. Målet rörde sig om en kvinna, som tagit tjänst i ett bryggeri och fordrade samma lön som de manliga arbetarna. Domstolen ansåg att hon utförde en mans arbete och alltså var berättigad till hans arbetsför-tjänst. Dessutom framhölls faran av att kvinnor gingo för underbetalning och på det viset stängde vissa arbetsområden för de män, som återvände från kriget. Till slut framhölls det också, att det påståendet att kvinnorna, såsom icke familjeför-sörjare, kunde nöja sig med mindre löner än männen, numera inte höll streck.

Då miss Jeanette Rankin interPELLERADES om orsaken varför hon röstade emot krig, lydde hennes svar sålunda: Jag anser att kvinnans huvudsakliga del i världsplanen är att uppehålla och bevara människosläktet. Det är vårt mål och som den första kvinnan i vår lagstiftande församling ansåg jag, att även jag borde sträva mot samma mål.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. uppStort lager av in- o. utländska nyheter
i alla slags

DAMKAPPOR, DRÄKTER & KJOLAR

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningsavdelning.

Vid uppvisande av medlemskort i F. K. P. R. lämnas 5 % rabatt.

Gulli Petrini 50 år.

Gulli Petrini är en av rösträttsrörelsens alla främsta förgrundsfigurer, det ha vi nog alla klart för oss. Och lika klart är det att vi äro mäktigt stolta över henne.

När hon nu ingår i sitt andra halvsekel vaknar lusten att högtidligen rosa henne och tacka henne för att hon tillhör oss. Vi betrakta henne som vår ofrånkadeliga egendom och som vår sannskyldiga dyrgrip.

Ingenting kan väl heller vara oskattbarare för en rörelse sådan som kvinnornas rösträttsrörelse än att i sin ledning ha personer som äro utrustade som hon med guldren karaktär, osviklig heder och omutlig kärlek till sanning och rättvisa för att ej nämna ännu flera av hennes många goda egenskaper.

Sådana kvinnor är det jag drömmer om att få se som våra representanter i riksdagen en gång i tiden. När jag låter tankarna flyga vart de vilja, tycker jag mig höra henne från kammarens talarestol, hur hon med sin friska sätta skänker riksdagsgubbarna ett muntert skratt, eller hur hon klart och ofrånkomligt utreder en fråga eller i flammande ord förfäktar en rättfärdig sak så att hon rycker kammaren med sig, eller hur hon ger en minnesgod och rapp och kanske något ettrig rekapitulation av motståndarnas politiska syndaregister och kovändningar, eller hur hon i hjärtevinande ord talar till förmån för dem, som behöva medkänsla för att ernå människovärdigare levnadsförhållanden.

Ja, jag drömmer så mycket, men det gör inte Gulli Petrini. Hon drömmer mycket litet. Hon håller sig i stället till förhandenliggande realiteter och klarar ut dem på bästa sätt, utan att sträcka sig mot ett obestämt fjärran, vilket ju är mycket förnuftigt. Just därför var hon emellertid mycket svår att förmå till att göra sitt första försök i talarstolen, helst hon som de flesta kvinnor är bekedad med en otroligt stor frånvaro av självuppskattning och självtillit. Hon var blint och oersonligt övertygad om sin totala brist på förmåga att uppträda som offentlig talare. Till sist gav hon dock vika för Augusta Tonnings övertalningsförmåga.

Som bekant är dr Gulli Petrini nu en eftersökt talare. Hennes föredrag ha en fast grund i gedigna kunskaper och solid vederhäftighet, och som hon därtill har stor lätthet att uttrycka sig, djärvt mod och en kvick satirisk skärpa, blandade med ljusglimtar av godmodig humor och inneboende hjärtevärm, så blir hon i hög grad underhållande och fängslande.

Men nog torde det mer än en gång ha hänt att ärevärdiga ämbetsmannafruar och andra äldre damer ha hoppat till i förskräckelsen, när hon utan förskoning slungat ut sin oförfärdade kritik av överhetens och riksdagens och myndigheters och mäns i det hela taget begångna förmyndelser mot kvin-

norna och övriga undertryckta varelseser.

Det är så ovant att höra en kvinna dristigt sjunga ut med vad kanske flertalet kvinnor mer och mindre medvetet känner innerst inne, men inte vågar uttala och allra minst skulle våga ropa ut på torgen. Man häpnar en smula i början, men ju mer man hör henne, dess mer gripes man av allvaret i hennes strävan efter en bättre och rättfärdigare värld. Och man blir värdm av hennes värme, och man lär sig att älska den öppna ärligheten och friheten från humbug i hennes föredrag, liksom i henne själv.

Att känna Gulli Petrini, det är att älska henne. Annat är omöjligt, botengod som hon är, trofast och välsignat fri från allt smått. Flärd och fåfänga, skvaller och intriger, alla dylika tyvärr ganska allmänna svagheter äro henne absolut främmande. Hon är alltigenom "rejäl" och rätlinjig, och gör sig alltid värderad och avhållen. Antingen hon sitter i drätselkammaren, vald av sina medbröder, hrr stadsfullmäktige i Växiö eller som gymnasieläroarinnai Whitlockska skolan, eller som medlem i en kvistig fredskommitté eller som ordförande i den på V. U:s initiativ bildade kommunalstyrelsegruppen eller som vice ordförande i Frisinnade Kvinnor eller som fru i sitt hem, ständigt är hon samma goda och dugande arbetskamrat som kan konsten att upplösa dissonanser och skänka trevnad och uppfylla sina plikter.

Men det var om Gulli Petrins rösträttsmeriter jag skulle tala i dag. Mätte jag nu inte glömma någon av dem! Hon har flitigt farit omkring i landet och i hundratals föredrag predikat rösträtt värdeliga. Bland annat har hon färdats i det nordligaste Norrland, nerbäddad i rissla i kallaste vintertid, fast inte så länge och så vidsträckt som Ella Billing och inte heller på hästryggen i långa dagsresor som Augusta Tonning. Och hon har bildat flera F. K. P. R. och har varit ordförande i Växiö F. K. P. R. och är nu ordförande i Stockholms F. K. P. R. och medlem i V. U. Och hon har skrivit Kvinnorösträttens riksdagshistoria, som var och en bör läsa. Last but not least har hon i höst talat på sjuttion av männens politiska valmöten, liksom även vid föregående val, vilket är särskilt värdefullt. Ty det är av stor betydelse för vår fråga att framstående kvinnliga talare beviljas att själva få lägga fram saken för valmännen, och det är viktigt att de äro folktalare i bästa mening och därigenom kunna slå igenom så som hon.

Nu minns jag inte mer, men det sagda är nog för att vi från norr till söder och från öster till väster skola känna oss manade att tillropa henne ett

Länge leve Gulli Petrini!

Ann Margret Holmgren.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 429 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 45

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover i landsorten sändas gratis o. franco.

Tempelvakt.

Det fanns en tid i den kvinnliga rösträttsrörelsens historia i vårt land, då entusiasmen och tron på livets goda makter förledde oss att med övertygelsens hela värme instämma i Björnstjerne Björnsons utrop att nu, just nu var "Lysets store tid".

Instämmandet i hans därpå följande klagan: "Men för faa er vi som sprider" var mera lamt — den naive och oerfarne har så svårt för att tro att han ej har alla med sig i en rättfärdig sak.

För denna villfarelse böra Sveriges kvinnor nu vara botade, såvida bot finnes för kvinnotron på att vad far gör är alltid det rätta. Far i detta fall symboliserande förstakammarhögern.

Det är längesen rösträttsrörelsen hos oss leddes av den ursprungliga optimistiska uppfattningen, icke längesen på grund av den tid som förfutit — 15 år är ingen lång period i en frihetskamp som föres av en maktlös grupp i samhället — utan på grund av de världshändelser som icke kunnat undgå att göra illusionerna om människors goda vilja mot varandra husvillan — åtminstone hos alla med vakna sinnen för rätt och orätt.

Det är ej längre "ljusets stora tid" som skall väcka och samla kvinnorna till ansvar och kamp. Det är mörkret över jorden, mänsklighetens bittra nöd och oerhörda lidande, som nu har denna uppgift.

Skall det visa sig att dessa ändrade förhållanden äga större eller mindre makt att samla kvinnorna för att bekämpa mörkret, som hotar vår stackars skuldbelastade jord?

Vågar man sätta tro till historiens lärdomar, så kan man ej stå tveksam inför svaret. De kvinnonamn, som ur våra annaler vittna om modig strid för frihet och mänskors rätt, framstå mot en bakgrund, fläckad av orättfärdighet, förtryck och hat. Sveriges kvinnor samlades förra året den 7 oktober — kvinnornas dag — under den heliga Birgittas banér, liksom de nu enats om att hylla minnet av ännu en som mänskliga och politiska framstående kvinna: drottning Margareta, Sveriges, Danmarks och Norges "fullmäktiga fru och rätta husbonde".

Rimkrönikan förtäljer att "det var stor jämmer i Sverige då". Det var en kvinnas statsklokhet, som räddade vårt land, och vem vet vilken ställning detta i närvarande stund ägt, om någon då fullföljt Margaretas stora tanke om sammanslutning mellan nordens tre länder till ett rike med gemensamma politiska, sociala och kulturella intressen.

Nu är det också "stor jämmer i Sverige", jämmer i hela världen över våld och orätt som övas och som drabbar alla, män, kvinnor och barn lika oväldigt. Det ekonomiska nödläget, den politiska otryggheten, de missgrepp av okunnighet eller oförstånd eller som med berätt mod den enbart manliga politiken gör sig skyldigt till — alla de konsekvenser av olycka och förödmjukelser dessa medföra få kvinnorna värdkännas och betala intill sista skärven, som om de vore medansvariga.

Huru skall ljuset — tron på livets möjligheter — som ensamt kan befördra mänsklighetens växt kunna få makt över mörkret? Skall en gnista tändas här och där, slockna och dö utan att ha fått tända, värma och lysa genom att samlade bli det ljusflöde världen trängtar efter.

"I som för som vestalinder gav symbolet eders liv, selve lyset kom og giv tempelvakt, I edle kvinder", sjunger Björnson vidare i den förut citerade dikten.

Skola kvinnorna svika nu, när det gäller som aldrig förr, att hålla tempelvakt kring den heliga elden — friheten och mänskors rätten. Låt oss inte endast fälla tårar av sorg eller låta vårt sinne förbittras över de onda makter

BRYGGAN.

Allegori.

Kvinnorna stodo på Svårigheternas berg vid Fördomarnas klyfta. De bläckade längtansfullt mot Frihet och Jämlikhet, som befunno sig på andra sidan. Under århundraden hade deras föregångerskor vandrat mot samma mål. De hade vandrat under tunga mödor, genom faror och sjukdomar, ibland hoppfulla, ibland förtvivlade. Småningom hade deras svaghet vänt sig till styrka, deras ovetenhet till kunskap. De hade ihärdigt klättrat upp för Svårigheternas berg, men nu, när de hade sitt mål i sikte, stodo de vid randen av en avgrund, och ingen brygga kunde överspanna den. Några kvinnor stirrade ned i avgrunden. Andra klättrade nedåt för att nå dess botten, men bergväggarna voro så hala, att de icke kunde finna något fotfäste. Några flydde och utropade med förtvivlan att de aldrig skulle komma över svalget. Deras följeslagerskor satte sig ned, erkände sin egen hjälplöshet och väntade att någon skulle komma och visa dem vägen. Några försökte hoppa över, men antingen försvunno de för alltid i Fördomarnas klyfta eller vågade de inte språnget. Andra sökte fylla klyftan genom att gång efter annan kasta dit en handfull sand, men de insågo snart det hopplösa i sin föresats.

Då var det någon som ropade på männen att bistå dem.

— Om vi också ägde Frihet och Jämlikhet, ropade hon, så skulle vi snart beträda Utvecklingens stig och gemensamt understödja varandra.

Men männen, som fruktade fresterskan Eva och hennes övertalningsförmåga, vägrade att lyssna.

Då sökte kvinnorna bygga en bro av sitt eget lidande. Kristus hade också slagit en bro över världens ondska och grymhet, en bro av kärlek, medlidande och barmhärtighet och de ville följa hans föredöme. Deras kroppar sviktade under arbetet, men deras själar vunno i styrka. Med ögonen halvblinda av ångest varnade de hur långsamt grunden blev lagd. Oförmögna att komma dem till hjälp, sågo de sina systrar dragas ned i Prostitutionens klyfta medan andra trälade ut sig för att kunna föda sig själva och sina barn.

Då arbetade kvinnorna med förtvivlans kraft, de gävo sin rikedom, sin tid och sitt lidande åt arbetet. De kastade icke ens en avundsam blick på dem av sina systrar, som sökt sig bort till Glädjens blomsterängar och som skulle vara de första att stiga över bryggan, när den väl var färdig.

Andra män och kvinnor hånade dem.

— Ni kommer aldrig att få er brygga färdig, ropade de, grunden kommer att kräva århundraden, och ni saknar den hörnsten, som är nödvändig för dess fäste. En brygga över en sådan avgrund och efter sådana mått skulle kosta människoliv, men Lidandet har ni mod att möta, inte Döden. Och de skrattade hånfullt.

— Vi ha rätten på vår sida, svarade kvinnorna. Våra mödrar ha övervunnit de lidanden, som mötte dem på Svårigheternas berg, låt även vårt motto bli: Framåt! och låt oss vandra framåt, trots avgrunden. Om det kostar tusen ibland oss livet, så ha vi mod att dö, ty vi arbeta inte blott för oss själva, utan även för våra efterkommande. De generationer, som kommer efter oss, få inte stanna på denna fläck, de måste framåt liksom vi.

Då ropade en kvinna ur hopen:

— Jag är redo. Mitt verk skall bli att bilda bryggans hörnsten och fäste. Kristus offrade sitt liv för mänskligheten — för män och kvinnor. Jag dör för mina medsystrar. Och hon gav sitt liv, emedan offret var nödvändigt för bryggans grundval.

som hota eller i slö förbuden drömma om ett framtidens land — efteråt! — nej, låt oss samlas alla, tusen och åter tusental kvinnor i gemensamt arbete för detta land med vårt rättsmedvetande som arbetsgivare. Endast så kan livet förnyas och mänskligheten en gång få leva ett värdigt liv i ren och solmättad luft, om kvinnorna ej svika tempelvakten om ljuset i världen.

Frigga Carlberg.

Margareta.

Herr Albrekt var sig en man så stolt
allt bland sina järnsmidda knapar:

»Den oss står emot,
den läggs för vår fot.
Vare man eller mö,
gör vårt bud, eller dö!

Du bonde, du björn, ditt skinn det är sålt,
hur brett du än brummar och gapar!

»Och hören, J knapar i by och borg
de tidender, J mån veta:

en liten stolts fru
vill trotsa oss nu;
med bönder och tross
hon drager mot oss,

en konungaänka i slöja och sorg,
kung Byxlös, kung Margareta!

»Så sänder jag dig, du min sven så bål,
du skall änkans gömsle leta

och bringa min skänk
till frustugubänk,
ej ked eller spång,
men en brynsten lång,

att på den må hon bryna sig sax och nål,
men ej tävla med män, fru Greta!»

Herr Albrekt bidde i järn så fast
allt bland sina järnsmidda kaxar.

Men när drottningen kom,
då vände han om.
Hans riddarehår
ej tövade där.

Ty drottningens bönder de beto så vasst
med drottningens nybrynta saxar.

Margareta styrde så här som häst
och böjde tre riken tillsammans.

En änka i dok
hon band dem i ok.
Men styvaste hals
ej kände det alls.

Och riddarna redo till råds som till fest,
och herrarna tjänte med gamman.

Margareta var sig så gäv en kung,
som någon bland kungar må leta.

Hon bonden gav värn
mot riddarens järn.
Hon skänkte sin frid
åt rödjarens id.

Den tredubbla krona, var man fann tung,
den bar hon, fru Margareta!

K. G. Ossiannilsson.

Kvinnornas deltagande
i valrörelsen.

De frisinnade kvinnorna

ha deltagit i valrörelsen, dels genom skriftspridning och frivillig skrivhjälp på valbyråerna, dels genom föredrag. Föreningen Frisinnade kvinnor har med för valrörelsen insamlade medel utsänt 6 turnéer:

I Norrbottens läns norra och södra valkrets ha föredrag hållits av fröken Märta Bucht och i Västerbottens norra och södra valkrets av fru Dolly Krantz. Fröken Ester Röhl har talat på valmötet i Västmanlands västra och Örebro norra valkrets. Även Frisinnade landsföreningen och dess lokalavdelningar ha anordnat möten med kvinnliga talare. Så har dr Gulli Petrini genomrest Kronobergs län och Kopparbergs län och även hållit föredrag på andra ställen i landet däribland i Broby, Skåne, tillsammans med professor Edén. Fru Elisabeth Wærn-Bugge har talat i Älvsborgs läns norra valkrets. I Linköping och Norrköping har fru Anna Wicksell talat tillsammans med professor Alexandersson och i Göteborg med riksdagsman E. A. Nilsson. I Degerfors har föredrag hållits av seminarieadjunkten fröken Anna Grönfeldt och i Östersund och Skaratrakten har seminarieadjunkten fru Jenny Richter Velander talat. Fru Velander har dessutom uppträtt på tre frisinnade möten, anordnade av fredsvänner med anledning av valen.

Frisinnade kvinnor ha således, så vitt vi känna till förhållandena, talat på ett 70-tal politiska möten. De kvinnliga talarna ha i allmänhet uttalat sin glädje över det intresse som mött dem även långt ute på landsbygden. Såväl män som kvinnor infunno sig i regel ganska talrikt vid mötena, och ofta nog voro de alldeles särskilt intresserade av att höra talas om kvinnornas rösträttsfråga.

G. P.

De moderata kvinnorna och valarbetet.

Det fanns flera medlemmar av Allm. Valmansförbundet, manliga såväl som kvinnliga, som i våras, då partiogrammet dryftades, talade för att det samma borde upptaga frågan om kvinnornas rösträtt. Det blev emellertid beslutat att frågan skulle alldeles utslutas, och de moderata rösträttsintresserade kvinnorna fingo trösta sig med att programmet åtminstone icke uttalade sig emot saken. Samtidigt blev det emellertid klart att denna partiets fullständigt passiva ställning skulle komma att inom valarbetet i hög grad förtynga eller rent av omöjliggöra de moderata kvinnornas agitation för rösträttsfrågan. Den endast några veckor gamla, ännu tämligen okända Moderata kvinnors rösträttsförening stod inför en mur, i vilken knappast skulle kunna åstadkommas några bräckor.

Man grep sig emellertid an, satte sig i förbindelse med några valledningar i landsorten, fick genom dem och förningsmedlemmar några tusen broschyrer utdelade på valmötet. Varendra föreslagen riksdagsmannakandidat fick även litteratur sig tillsänd. Framställningar att få tala på valmötet blevo dock i allmänhet avböjda. På Gottland har dock fru Benedicks-Bruce talat på möten, i Kumla har fru Törnell framlagt de moderata kvinnornas syn på rösträttsfrågan. I Stockholm ingick M. K. R. F. till Allm. Valmansförbundet med skriftlig begäran att på 2:a kretsens lista få uppförd en i offentliga värv så beprövad och aktad man som stadsfullmäktigen, trafikdirektör Welin, anhängare av kvinnornas rösträtt. Han avsåde sig emellertid sedermera kandidaturen och ersattes av fil. lic. Arne Forsell, som av fru Törnell på ett valmöte, tillika med övriga kandidater interPELLERAD om sin ställning

till kvinnornas rösträttsfråga, svarade att han "intill sin dödsstund" ämnade arbeta emot den.

Det ligger icke mycket sinne för eller kunskap om tidens realiteter under ett sådant svar, vari dock ännu en av de interPELLERADE instämde. De övriga uttalade sig ej emot, om ock ej med någon synnerligen stark övertygelse för frågan. De moderata kvinnorna ha bland Stockholmskandidaterna endast en verklig anhängare av sin rösträtt, direktör Indebetou — 3:e namn under strecket i 2:a valkretsens.

Det kan ju se ut att vara motsträvt nog, detta, och dock är det tämligen visst, att frågans lösning även i högerpartiets medvetande trängt sig fram såsom ofrånkomlig. Vi måste taga sikte på detta, och vi få inte ge våra motståndare den triumfen att vi förtrötas.

G. T—U.

De socialdemokratiska kvinnorna

ha under valrörelsen bedrivit sin agitation med tanke på att i första rummet framhålla betydelsen av kvinnorösträtten. Fru Julia Ström-Olssons broschyr Rätt eller orätt har i ett tiotusental exemplar utdelats bland landsbygden kvinnor och i Stockholm har val-litteratur spritts genom kvinnoklubbar och kommittéer.

I den vänstersocialistiska valrörelsen

har fru Kata Dalström deltagit under en agitation, som pågått från den 4 augusti till den 9 september med omkring 45 föredrag. Fru Dalström håller aldrig ett politiskt föredrag, utan att kraftigt betona vikten av kvinnorösträtten. Som ett bevis för en nästan antediluviansk ståndpunkt ute i bygderna kan nämnas, att fru Dalström i Idre, Dalarna, av kommunalordföranden vägrades att erhålla lokal på den grund, att hon var en kvinnlig talare, men ännu exempellösare är det att en generalstabsofficer vid detta tillfälle reste sig och genom ett bravorop pointerade sin syn på kvinnosaken.

Fröken Sofia Svensson har talat på elva valmöten i Halland och Västergötland, fru Hedvig Benzon på tre möten i Halland, och fru Birgit Hedström har hållit tre föredrag i Jämtland.

Olovs moder.

Av Ellsabeth Knylenstierna-Wenster.

Blått lyser havet i eftersommarens moget kloka färging. Solens lönje är vemodsblandat och glider dröjande över de vita sanddyner det länge smekt i sorglös glädje.

Men ännu är det dock långt till höst. Inga flyttfågeln har dragit bort från sina reden, och träden stå lummigt gröna, där de skönjas långt borta över slätten.

Ljungen begynner rodna i en lilaskiftning, varm som färgen på bisparnas flöjelskåpor, och över ljungheden skria glänsande kråkor och demantesvarta korpar.

Så nära stranden, att vågorna ödmjukt kyssa dess fasta granitfot står ett fäste, Falsterbohus kallat. Där vistas detta annus 1387 den unga kvinna, som kallas Danmarks rikes fru och husbonde och hela rikets fullmäktige förmyndare, vilken alla skola lyda, till dess den sjuttonårige junkern Olov får kraft att varda folket en konung mera än till namnet.

Norge har visat fru Margareta, kung Håkans efterleverska, samma ära. Hon, den kloke Valdemar Atterdags än kloke dotter, har en vilja, som kuvar de mångas. Både stolt och god är hon, den väna drottningen med det böljande, ljusa håret och blickens stålgans under en stark, vit panna. Smidig är hon också som vajande säv, men ingen tör bryta henne. Hon djärves nämna sin son

Reflexioner på rösträttsdagen den 7 okt. 1917.

Av Jenny Richter Velandér.

Hur torftig och jämnstruken skulle icke Sveriges medeltid te sig, om icke ur den trätt oss till mötes de tvenne kvinnorna Bigitta och Margareta! När vi vilja på kvinnodagen — den 7 oktober — söka i framfarna tider efter kvinnotankar och kvinnogärningar för att stanna vid dem och lära av dem, så är det väl förstaeligt, att vi den första — den 7 oktober 1916 — stannade hos den goda modern Birgitta och den andra — den 7 oktober 1917 — stannade hos den kloka frun till Sverige, Norge och Danmark, Margareta Valdemarsdotter.

Båda voro genier av de största mått. Båda reste sig till en svindlande höjd över sin samtid. Båda sysselsatta med sina idéer och sin verksamhet ännu efter många hundra år icke bara sina egna folk utan även fjärran i tid och rum boende. Var och en som vill måla nordisk medeltid måste ge dem båda plats som tavlans huvudfigurer. I annat fall ger den en falsk bild av det den ville skildra.

Men hur olika dessa tvenne kvinnliga snillen äro varandra! Birgitta är eols-harpan, vars känsliga strängar vibrera för varje fläkt av den eviga kärlekens andedräkt. Margareta är det sunda, praktiska förståndet, den lugna klokheten, den mönstergilla ordningen, den skarpa människokännaren, som tar människorna sådana de äro och begagnar både deras styrka och deras svaghet till tyglar, vari hon leder dem dit hon vill. De komplettera varandra och bilda tillsammans ett fullödigt uttryck för den svenska kvinnan, hennes gåvor, hennes utvecklingsmöjligheter.

När själen lyft sig över det egocentiska planet och alltså icke själv är sin hela värld, bunden av det egna intresset såsom denna världs enda och över allt bjudande lag, då har den ett andligt perspektiv över tillvaron och kan arbeta sig fram till enhetlighet och sammanhang i sin uppfattning. Vi kalla detta perspektiv för filosofi och anse det som höjdpunkten av andlig utveckling.

Ett sådant evighetsperspektiv av oändlig skönhet hade Birgitta nått upp

till. Hennes världs bild är visserligen icke numera vår, ty hon var ett barn av sin tid och vi äro barn av vår, men den är genomförd, logisk och skön och därför att räkna till de yppersta som frambragts av mänsklig genialitet. Hon har därför genom sig själv bevisat, att en kvinna kan nå en själslig höghet av största mänskliga värde och således icke är underlägsen sin medlärjunge i livets skola, mannen.

När själen lyfter sig över det egocentiska och utsträcker sin verksamhet utöver de gränser, där det egna intresset är enda lag, då kommer den till högre och allvarligare former av praktisk verksamhet, nämligen verksamhet för andra och samverkan med dem för att finna de högsta och starkaste former för tillvaron. Denna samverkan kalla vi politik. Att leda denna samverkan till allas bästa, det kallas statsmannagärning, hur underligt det än låter i våra dagar, då denna äretitel gives även åt män, som krampaktigt hålla sig fast på det egocentiska planet och för vilka politisk verksamhet är egoistisk i dess högsta potens, nämligen undertryckandet av andras intressen för att det egna skall kunna triumfera långt utöver rättmätiga gränser.

Margareta har bevisat, att kvinna kan lika väl som man utöva den högsta form av tillämpad levnadsviisdom, statsmannagärningen, den nämligen, som icke stannar inför filosofiens stora frågor: vad är sanning, godhet och skönhet, utan även går till praktisk verksamhet för att i största möjliga utsträckning förverkliga de absoluta idéerna på jorden och först och främst inom det egna folket.

Livets tragik är underbart mångskiftande. Därför bli vi aldrig färdiga med den. Men ett drag däri, som väl alla se, är att så mycket onödigt lidande vållas därav, att de geniala idéerna lösas upp och vanställas i de små ömkliga funderingarnas virrvarr och de monumentala livsgärningarna begravas i de små andefattiga bestyrens gungfly. Ja, även om geniets idé och livsgärning lysa som en fyrbåk, ja en sol genom

varder I vuxen, herre kung", suckar Margareta otåligt. "Sång och strängalek och din moders sköte till huvudgärd, är det rike du begär. Jag fruktar du blir för vek för livet, sonen min. Dina tankar drömma på dundyna, och märk mina ord: Den som fånge sover på sin bädd; han får litet för sin näbb."

"Vad du är vacker, moder; ock när du bannar. Hela mitt hjärta och all min häg har du, men det är dig icke nog. Jag diktar visor om ditt gyllene silkes hår — de visorna vill du platt icke lyssna till. Mina händer vilja famna dig, då slår du dem bort som voro de brant gräs. Jag vill kyssa dina ögon — du vänder dig ifrån mig med en ond åtbörd."

"Å sluta, Olov med detta dumma snack. Din arm har ju hela tiden legat tryggt om min nacke, änskönt jag hellre såge den spännas till ett pilkast."

"Men varför vill du alltid dåd, moder?"

"Därför, att där livet ej är dåd, är det dråp."

"Åh nej, det kan också vara fred och ljuvlig ro — som här."

"Här?" Margareta ler bittert. "I den stund jag djärvdes tänka som du, Olov, skulle rikenas krona ramla dig av huvudet likt det lyckans rullande hjul den må liknas vid. Men jag håller den fast åt dig med tusen tanketrådar, och jag aktar vinna dig Sveriges rike, du unge kung i nordanlanden."

"Kalla mig hellre din son, det är mindre tungt. Jag är så trött, lilla moder! Sätt dig!"

"Alltid trött! Aldrig sporrarna på!

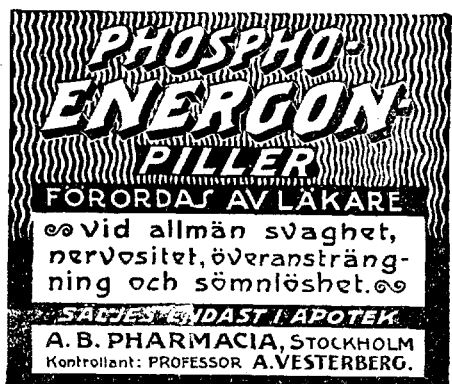
vara. Men ett drag däri, som väl alla se, är att så mycket onödigt lidande vållas därav, att de geniala idéerna lösas upp och vanställas i de små ömkliga funderingarnas virrvarr och de monumentala livsgärningarna begravas i de små andefattiga bestyrens gungfly. Ja, även om geniets idé och livsgärning lysa som en fyrbåk, ja en sol genom

vara. Men ett drag däri, som väl alla se, är att så mycket onödigt lidande vållas därav, att de geniala idéerna lösas upp och vanställas i de små ömkliga funderingarnas virrvarr och de monumentala livsgärningarna begravas i de små andefattiga bestyrens gungfly. Ja, även om geniets idé och livsgärning lysa som en fyrbåk, ja en sol genom

vara. Men ett drag däri, som väl alla se, är att så mycket onödigt lidande vållas därav, att de geniala idéerna lösas upp och vanställas i de små ömkliga funderingarnas virrvarr och de monumentala livsgärningarna begravas i de små andefattiga bestyrens gungfly. Ja, även om geniets idé och livsgärning lysa som en fyrbåk, ja en sol genom

vara. Men ett drag däri, som väl alla se, är att så mycket onödigt lidande vållas därav, att de geniala idéerna lösas upp och vanställas i de små ömkliga funderingarnas virrvarr och de monumentala livsgärningarna begravas i de små andefattiga bestyrens gungfly. Ja, även om geniets idé och livsgärning lysa som en fyrbåk, ja en sol genom

vara. Men ett drag däri, som väl alla se, är att så mycket onödigt lidande vållas därav, att de geniala idéerna lösas upp och vanställas i de små ömkliga funderingarnas virrvarr och de monumentala livsgärningarna begravas i de små andefattiga bestyrens gungfly. Ja, även om geniets idé och livsgärning lysa som en fyrbåk, ja en sol genom

sekler, årtusenden, akta ej individer, folk och stater på dem, utan stöta ideligen på samma klippor och grund, snubbla på samma stenar och råka ut för samma krascher. Till exempel: Margaretas stora tanke, att de tre nordiska länderna skulle bilda ett gemensamt släkthushåll, har man aldrig förrän nu, under trycket av en världskatastrof, haft tid att stanna för.

Här är icke platsen för en skildring av Margaretas historiska uppgift och hur den löstes. Dr: Lydia Wahlström bjuder på en i dagarna skriven redogörelse därför. Men det vore nyttigt att pröva, om vi svenska kvinnor kunna uthärda blicken ur den stränga husfruns skarpa öga. Just den kvinnliga rösträttsrörelsen visar, hur svaga och famlande den svenska kvinnomassans försök att höja sig över det egocentiska planet äro. Endast ett ringa fåtal har nått en enhetlig och sammanhängande uppfattning av tillvaron och ännu mycket färre vilja offra tid, pengar och bekvämlighet för att komma med praktiska uppslag och idogt arbete för sina idéers förverkligande i deras folk och i mänskligheten. Stora hopar av svenska kvinnor både på höjderna, i mellanlagren och i folkdjupen ha endast ett hänfullt, i bästa fall ett medlidsamt lönje för de kvinnor, som kräva, att staten skall lägga ett politiskt ansvar på dem och på så sätt framvinga verksamhet för att leda dem till en fullmoget mänsklig uppfattning av sig själva och sina uppgifter. Allt för många kvinnor i vårt land använda barnsliga mått på de ideella och praktiska värdena. Rösträttsdebatten i Första

Aldrig svärd vid sidan! Som ett barn på modersarm har jag burit dig igenom din första ungdom. Men ej är det kvinnobörda att bära en man. Olov, min herre och min kung, intag högsätet i mitt hjärta. Ett kvinnohjärta blir en ödlig och tom kammare, om det ej har någon att hylla därinne. Min fader satt där en gång —

"Och min fader?"

Margareta rycker till. Hennes ögon flamma, men strax därpå äro de åter milda och med sin klara, mjuka stämma genmäler hon:

"Din fader var en from och god herre — en lydig och saktmodig därhos."

"Är det svar, moder? Menar du, att han ej bor ärad i ditt minne?"

"Nej Olov, jag betaackar honom för mycken huldslighet, men låt mig nu sjunga för dig, min pilt."

Hon sätter sig på sanden. Ingen skulle tro, att hon, den rosenkindade, gullockiga frun med den ranka jungfrugestalten redan är trettiotvå år. Nästan barnsligt ungt är draget kring de röda läpparna, och slika äro de små vita händernas rörelser, att man skulle tänka de allenast bundit blomsterkran-sar.

Kung Olov stirrar på henne med stora, drömfyllda ögon. Hans smala, tunnansikte är gult och sjukligt, och han sjunker ihop, som om den gängliga kroppen ej kunde hålla sig uppe utan stöd.

"Moder", viskar han, "du är en huldremö; alla månde de dåras av dig."

"För din skull önskar jag det, kung

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR

STOCKHOLM

1 Barnhusgatan 1

(hörnet av Drottninggatan)

Stort lager af finare och enklare

MÖBLER

i ek, mahogny, valnöt samt andra träslag afven målade, till billigaste priser.

Allm. Tel. 11410

Riks Tel. 6505

kammaren förliden riksdag vittnade till full evidens om att bedrövt andefattiga, ensidiga och krasst själviska tankeströmningar i nationen ha en oproportionerligt stor representation i andra statsmakten, men en ärlig undersökning av den verklighet, som ligger bakom kvinnosakens ständigt upprepade nederlag i kampen för rätt ger vid handen, att icke ens nämnda representation skulle vågat vad den vågade — hänsyn till den allmänna opinionen skulle hållit den tillbaka — om icke den kunnat visa på brist på allvar, mogenhet och förmåga av politiskt tänkande hos de svenska kvinnorna. Icke tror jag, att vi stå efter den europeiska kvintypen, men den äkta svenska patriotismen är icke nöjd, förrän vi kommit in i den främsta linjen.

Vår rösträttsrörelse visar, att den svenska genomsnittskvinnan är långt mer konventionellt bunden, långt mer barnsligt bestämd av sin manliga omgivnings uppfattning i alla frågor, långt mer bekväm av sig, när det gäller att släppa till tid, möda och pengar för medborgerlig verksamhet än vad man kunde förmoda, när man tänker på att vårt land erbjuder alla svenska kvinnor goda, om än ej de bästa bildningsmöjligheter, på det hela taget självständig ekonomi samt andlig frihet. Stora skaror av svenska kvinnor ha ännu icke kommit att se varken bildningsmöjligheterna, de ekonomiska möjligheterna eller den andliga friheten.

Det vore frestande att jämföra med de svenska kvinnor, som utgjorde den grundval, på vilken Birgitta och Mar-

gareta stodo så tryggt och säkert. Ett geni stiger aldrig som en raket upp mot skyn, utan det bäres av en pyramid av själar, som alla ha något drag i släkt med de drag, som konstituerar geniet.

Är det männe så fattigt på kvinnliga genier därför att denna fond av storstad pliktuppfattning och intelligent fantasi — konstitutiva drag — är alltför liten i kvinnomassan för att den skall ge den för geniets intentioner nödvändiga resonansen? Beror det männe på att den stolta nordiska kvinnosjälen från forna tider levde kvar i medeltiden och fann en underbart lycklig utvecklingsmiljö i den katolska kyrkans världsafnande politik? Med den kristna förkunnelsen smögs in i Europa en mängd asiatiska åskådningar och begrepp om kvinnans syndafall och hennes till straff därför pådömda slaveri under mannen. Det var, som om ovännen sådde ut allt detta asiatiska ogräs, medan den gode såningsmannen gick fram med det himmelska utsädet över den av det romerska rikets söndersprängning och folkvandringen uppluckrade jordmånen. Först mot slutet av medeltiden började skörden såväl av säd som ogräs växa här uppe i de germanska folkstammarna. Hätskheten mellan de små nationerna och de små kyrkorna lockade till att dra upp en konstlad horisont, som gjorde människorna närsynta. Vi leta med föga lyckligt resultat efter intelligensens rörlighet och själens innerlighet hos senare tiders kvinnor. Alltför ofta möter oss den intellektuellt orörliga, ja orubblika och fantasilösa, snustorra kvinnan.

Men intelligensens rörlighet och själens känslighet äro de nödvändiga betingelserna för att fatta en Birgitta, en Margareta.

Aldrig har väl någon tid så drastiskt som vår bevisat, hur illa det går, när kvinnan skjutes undan och männen ensam överta världshushållningen. Hemmen ha ställts på avskrivning. Livsmedelsproduktionen har lagts under tvångsok, men lyxproduktionen har givits svindlande dimensioner. Med lyxproduktion menar jag den som tillfredsställer kriget och lyxkvinnan, dessa tvenne den moderna kulturen öde-

läggande krafter. Handeln har urartat till spel och hånar sedan långt tillbaka varje samvetets erinran om att ta vara på naturtillgångarna och ej bestjälja kommande släkten.

I dessa surrogatens, förfalskningarnas och jobberiernas tidevarv behöfve vi sannerligen en stadig grundval av kvinnlig politisk duglighet för att kunna ge den husmoderliga klokheten, heder och sakkunskapen samt den kvinnliga ömheten om de nya släktena legaliserad rätt att verka i stat och kommun. Skola icke de dagliga dystra erfarenheterna av världens desorganisering väcka alla kvinnor, så att den kvinnliga kraften i hela världen kan resa sig samlat och därför stark och göra sin förnuftiga och ansvariga insats i den nya världens organisering till det stora hemmet.

Om denna tanke finner vakna kvinnor i vårt land, så kanske de vilja söka upp drottning Margareta, hon, som står vida över också männen i de sedan hennes tid svunna århundraden som den som fattat och sökt praktiskt verkliga i ett statsförbund de principer, varpå kommunen bygger: *vård av alla gemensamma ordnings- och hus-hållningsangelägenheter*.

Endast ett par påpekanden av hennes metoder.

Hennes strävan att skapa en skandinavisk union var samtidigt med skapandet av Spanien, Frankrike, Litauen-Polen m. fl. storstater genom sammanslutning av sinsemellan mycket skiljaktiga folk. Medlet var en stark konungamak och adel samt de ofrälse ståndens exploatering.

Drottning Margareta såg visserligen även hon en centralisering av styrelsen som det viktigaste medlet och delade den allmänna uppfattningen om att denna centralisering bäst genomfördes av en dynasti, men som det praktiskt viktigaste såg hon organisering av ländernas sociala och ekonomiska förhållanden, varur denna sammanslutning helt naturligt skulle framgå och slutligen fulländas i en centraliserad statsmakt. Så länge hon styrde som "fullmäktig fru och rått husbonde", så länge försiggick denna utvecklingsprocess under samförstånd och fred, men

Riks 25 50

Allm. 62 96

La fleupiste
Kgl. Hofblomsterhandel

Malmorgsgatan 6, Stockholm

Södermanlands länsförbund av

F. K. P. R.

anordnar årsmöte i Nyköping enligt följande program:

Enskilt möte

(endast för medl. av F. K. P. R.) å Stora hotellet lördagen den 6 okt. kl. 6 e. m.

Årenden: Ombuden redogöra för resp. föreningars arbete sedan senaste årsmöte. Revisionsberättelse. Val. Diskussion: "Vårt kommande arbete" m. m.

Efteråt samkväm med te å 1:75 (en kungspång lämnas).

Offentligt föredrag

å Högre allm. läroverkets högtidssal söndagen d. 7 okt. kl. 1 e. m. av

Redaktör G. H. v. Koch

om "Kvinnorna och samhällsarbetet".

Kollekt upptages för att bestrida omkostnaderna.

Fri entré!

så snart hennes statsmannagärning omlades av kung Erik till överensstämmelse med de europeiska storstatshärskarnas, så gick det hela sönder, och nordens blev liksom de övriga staterna i Europa offer för den maskulina politikens brutalitet. Å ena sidan kriget, som tvingar till sammanslutning under samma ok, å andra sidan vård av gemensamma angelägenheter, som framkallar sammanslutning som sin givna konsekvens.

Ännu ett annat problem får en utomordentligt intressant belysning i Margaretas historia, nämligen hennes försök att specialisera näringslivet: dels leda differensieringen på de särskilda landen efter deras naturliga förutsättningar, dels leda differensieringen inom landet, så att handeln icke skulle växa till förfång för produktionen.

Det vore gott, om hennes starka och kloka husmoderlighet kunde pånyttfodas i Sveriges kvinnor.

Olov. Jag känner det fullväl. Jag är makten i din slappa vilja."

"Du älskar makt."

"Jag älskar att bruka de pund Gud skänkt mig. Jag vill och skall en dag — genom dig", infliker hon smidigt — "visa, att en kvinnas värv ej behöfver vara bundet till bältet med nyckelpungen. En kvinna, min son, är den tändande blixten i mannens sinne, elden på hans härd, men hon är också sin egen kraft, därför att hennes fot ej kräver banade vägar."

"Får jag lägga huvudet i ditt knä, moder! Det värker."

"Det stackars huvudet!"

Hon lutar sig ned och kysser det ömt, sedan hon lagt det till rätta.

"Du sjunge nu, lilla mor!"

"En kämpavisa?"

"Nej, den om Havsfrun och herr Olov."

"Den är fast sorglig. Låt mig hellre sjunga den om danakungen!"

"Så sjung den!"

Margaretas röst klingar som harponter. Hela hennes själ är spända strängar i den visa hon själv lärt på faders knä:

Kongen drog derfor med al sin Magt;
hannem kunde slet ingen udvinde.

"Nu går solen ned, moder kär. Jag fryser."

"Så låt oss sätta oss i kammaren, min son. I morgon skall din häst sadlas i arla timma. Du må rida till hamnen, där skeppet väntar. Du vet, att du har ärenden för i Norge."

"Vad skall jag där uträtta?"

"Därom skall jag ge dig besked. Kom

nu! Du skälver i hela kroppen. Var sitta ditt onda?"

"Det rider mig från huvud till fot, ömsom bränner det blodet, ömsom isar det mig. Giv mig frist för färden en tid, att jag icke må synas de norske en ömklig konung."

"Allt hastar, Olov. Kung Olov, skall du aldrig lära dig fatta, att det icke är dig och mig det gäller. Icke vårt snart ändade livslopp eller vår lust och olust. En människas gärning är sådd för framtiden, och kungabragd är efterkommandes sköld. Vi, du, min son och jag, din moder, äro stoftgrund i Guds, den eviges händer, men den plats Gud skänkt oss av sin nåd är som en jordalott, mäktig av ovanskliga skördar. Se så, käraste hjärta, svep dig i min kapp, den är vid nog."

"Den är som rovfågelsvingar, när den fladdrar."

"Törhända, herre kung, men dig skyddar den."

Inne i kammaren är det skumt och klamt. Mitt på det rutade stengolvet står ett bord med många digra pergamentsrullar. Olov ser icke åt dem, men tar han skyggt och snabbt en knippa ljung, som ligger ytterst på bordskanten.

"Blomster! Vem har burit in blomster?"

"Någon, som haft goda stunder", genmäler Margareta hårt. Mildare tillägger hon: "Sätt dig nu till rätta, eller lägg dig på sängen, om du tränger fast till vila. Jag måste ge dig några allvarsord med på vägen."

"Vilken väg?"

"Har du allaredan förgätit Norgersan, herre konung?"

"När du ler fagra, moder, är du farligast. När du nämner mig kung, vållar du mig svårare men än om du skällde mig pilt. Är jag kung? Styr jag länderna?"

"Du skall styra dem en dag så sant dig Gud hjälpe. Och skall rimkrönikan säga om dig:

Han styrkte gärna skäl och rätt
och älskade högt sin egen ätt.
Han höll husära och ädela sed,
och bönderna gav han godan fred.
På allvar kunde han sig väl förstå..."

Hon tystnar och hennes läppar, friska som morgondag, stryka mot hans kind.

"Du fare fort, kär moder. Den krönikan är ju rimmad om Erik Läspe och Halte i Sverige. Du kan gott utsäga sista raden med. Den passar törhända bäst på mig. Du vill inte, du stolta kungamoder! Så skall jag:

med tornej kunde han ej mycket omgå."

Olov brister plötsligt i förtvivlad, hejdlös gråt.

Margareta sätter sig hos honom på sängen och vaggjar honom tröstande i sin famn.

"Hjärtans allra käraste. Förlita dig på styrka", viskar hon lidelsefullt. "För vem har jag den, om icke för dig. Du är min framtid, tinnen på mitt hus, den levande andan i min själ. Allt vill jag våga — allt skall jag vinna för dig. Den fasta muren omkring din lycka vill jag vara. Stenarna skall jag plocka från din färdeled. Du — du är gagnet i mitt liv. Ditt kungaregemente den gärning jag skådar emot som det

vårdträd, vilket växt upp från en svagt telnig."

Olov snyftar trött och hans febertorra röst hackar fram:

"Så ge mig då besked! Hur skall jag bete mig i Norge?"

"Du skall vara mild och tålig, noga vakta på dina ord och aldrig tala i vrede. God och hujdsalig skall du visa dig mot alla. Bjudes du till gäst, skall du komma, och vill någon, man eller kvinna, ung eller gammal giva dig en gåva, skall du mottaga den med välvilja och tack, ty eljest kan det väcka harm och missnöje, och därav kan mycket ont varda. I allt skall du sätta dig in, var du färdas fram, men dock må du icke inlåta dig på att något avgöra, ty vet jag bättre än du."

"Är det ännu mera, moder?"

"Ja Olov. Du höre och platt intet må du förgäta. Ånksönt du har ditt kungliga signet med, skall du undvika att utställa brev, men måste du göra det, må det aldrig ske som pergamentsbrev med hängande sigill utan allenast på papper med sigillet tryckt på baksidan."

"Övermåttan klok är du, moder! Giv mig din hand som en svalkande bindel över pannan. Mitt huvud brinner. Å, som lenaste silke är den handen."

"Kung Olov! Du svare immer, att du icke känner saken, och i det längst bör du töva, och kan du icke längre, skall du helst säga, att när din moder kommer, skola vi bägge göra, vad vi finna rådigast."

Olov faller tungt tillbaka mot kudarna. Kroppen rycker konvulsiviskt och ansiktet är likblekt.

En sekund stirrar Margareta på de

Rösträtt för Kvinnors

Red. och Exp.

— samt —
Rösträttsbyrån

äro flyttade till

Karduansmakaregatan 6II.

Ellen Key talar rösträtt.

Tisdagen den 18 september talade Ellen Key, på inbjudan av Motala F. K. P. R., inför en publik på omkring 350 personer om Kvinnorösträtt och fred. Talarinnan, som vid sitt framträdande på den blomstermyckade estraden hälsades med hjärtliga applåder, förutskickade, att bevisföringen för det berättigade i kravet på rösträtt för kvinnor vore så bindande, att något hållbart skäl däremot icke kan presteras. I förbigående upptog tal. en invändning av en högerman i Vadstena, gående ut på att kvinnorna skulle erhålla rösträtt, när de visat sig vara en maktfaktor. Tal. hänvisade på Birgitta, som alljämt utövar ett personligt inflytande, medan på sin tid betydande män kvarleva blott som historiska minnen. Samstämmiga vittnesbörd från de krigförande länderna betyga, att kvinnan är en maktfaktor, det har till och med yttrats, att hon räddat fäderneslandet.

Det väsentliga ansåg tal. vara, hur kvinnorna politiskt komme att använda den makt, som rösträtten skall ge dem, och därmed kom hon in på huvudsakligen av sitt föredrag, kvinnornas ställning till krig och fred. Förstörelsen har nu nått därhän, att antingen våldet eller mänskligheten måste upphöra. En kongress av kvinnor har sagt, att när kvinnorna fått rösträtt skola de använda den mot kriget, men tal. måste med sorg bekänna, att kvinnorna inte gjort allt vad de kunnat mot kriget, fastän hon även erkände svårigheten för kvinnorna i de krigförande länderna att objektivt kunna bedöma frågan om rätt och orätt i världskriget. Kvinnorna måste göra till sina Edith Cavells ord inför döden: fosterlandskarleken är inte nog. Nej, högre än

smärtsamt förvidna dragen, så hastar hon ut ur kammaren efter hjälperna händer, gagneliga örter, styrkande vin.

"Kungen", säger hon först, "lider illa", men allt som ångesten stiger upp inom henne, bräddas hennes sinne av modersömhet, och hon ropar i kvalfull vanda: "Min son, min egen lille pilt, är sjuk till döden."

En lång, månljus och stjärnbestrålad natt.

Som havets rullande vågor glida timmarna bort i dymningar mot evighetens strand. Aldrig kommer den stunden åter. Aldrig varder minnet från i går till en ny dags ljusa upplevelse.

Vid fönstret i kung Olovs kammare ligger hans mor på knä, men hur from hon än är, mäktar hon icke i denna stund forma de inlärda böneorden till jungfru Maria och helgonen.

"Min ende son", stammar hon. "Gud och Fader, det är min framtid. Det är solskenet i världen. Herre, du har gjort mig stark, men jag rädes mörkert."

Ibland reser hon sig och går bort till Olovs säng. Hovfolket som klerkerna vika åt sidan. Alla följa de henne med blicken. Hon är skön som Gudsmoder själv, den nådiga frun, men det är dock icke detta de beskåda, det är högheten i hennes hållning, de ädla rörelserna, vilka hennes hjärtas bedrövelse gör så stillsamma och tysta.

"Moder", viskar Olov en gång, "är det morgon? Är hästen sadlad?"

"Nej, min son, det är långt till morgon."

"Men då — skall jag rida!"

Hon gemäler intet, taget endast hans

Söders "English School"

Engelska lektioner och översättningar.
Erstagatan 26. Allm. Tel. Söder 36035.
Annie I. Scott.

Arvika Vagnfabrik, Arvika.

Kungl. Hovleverantör.
Sveriges största fabrik för tillverkning av alla sorters lyx- och arbetskädon
Utställning: David Bagaregata 1, Sthlm.
Priskurant på begäran. Riks t. Arvika 87, Sthlm 4544.

Begär priskurant även å Kullageraxlar.

Föreningen för

Kvinnans Politiska Rösträtt

i Stockholm anordnar offentligt möte Birgittadagen den 7 oktober 1917, kl. 7.30 e.m. (precis) i K. F. U. K:s stora sal, Brunnsgratan 3.

Föredrag av Dr Lydia Wahlström: "Kvinnosaken och de politiska åskådningarna" samt Rösträttsföredrag av Fröken Gerda Planting-Gyllenbåga.

Musik.

Biljetter å 50 öre erhållas i Allmänna Tidningskontoret, Gust. Adolfs torg, Dagens Nyheter's annonskontor, Stureplan och Hornsgatan 1, Folkets Hus' kiosk samt å Rösträttsbyrån, Karduansmakaregatan 6II.

Vidare genom annonser i dagspressen.

denna är människokärleken och ännu högre sanning och rätt.

Vi leva i den mest avgörande tiden i världshistorien, endast jämförlig med kristendomens genombrott. Som då har nu mänskligheten sin besökelse tid och som då måste det bli ett ställningstagande utan kompromiss. Kriget skall bli skiljetecknet mellan en förgången och en ny tid. Victor Hugo säger: Det finns en sak, som är starkare än arméer, det är makten av en idé, när dess tid kommer, och trots allt är det vår fasta övertygelse att framtiden tillhör godheten.

På föredraget, som åhördes under verklig andakt, följde varma applåder och ett par ypperligt utförda sång- och musiknummer bildade en vacker avslutning.

Ellen Key har även hållit samma föredrag i Vadstena, Söderköping och Mjölby, överallt mottagen av en fulltalig och entusiastisk publik.

heta oroliga händer i sina och kysser dem innerligt.

Arla sitter ej kung Olov upp på den gångare god, som stampar vid porten, men frampå dagen är han färdig för ritten på den osynliga fålen, vilken man hört frusta och sparka. Döden själv har ridit den till gården. Nu bär det av över blommande ljung. Döden håller barnakungen i sin famn.

Fru Margareta och hennes vän, bispen Peder Lodehatt sitta i frustugan. Margareta har lagt sina korslagda armar på bordet. Hennes blick är mörk av sorg. De röda läpparna skälva.

"Peder", säger hon tungt, "vet du, vad jag mistat? Min ende son förmenar du och tänker det är prövning nog. Det är det fuller, och dock har jag mistat än mera: ljuset över min dag. Du förstår mig inte! — Nå väl! Fram skall jag gå som min fader före mig, rätt skall jag skipa och lag hålla, men modershjärtat i mig brast, när döden tog min Olov, och det är med en moders hjärtelag ljus faller över dagen — över världen."

"Ädla fru, I är för mera än en kvinna, I är trenne folks stödjepelare."

"Jag är det icke, Peder, men bliver det törhända. Varder det så, skall du minna dig på denna stund, och när andra hylla drottningen, må du be en bön för en ensam kvinnas själ."

Hon ser ut mot det blåa havet, glänsande som sammet i augustidagens mättade solguld. Långt spanar hennes blick, som sökte den ett vitt segel vid horisonten, det enda seglet, vilket hon själv tvingat upp mot vinden, men som döden revat.

Örnås Sommar- och Vintersanatorium

högt och härligt beläget i den fagra Simlångsdalen vid Mahults hållplats & Halmstad-Bölmens järnväg. Mottager gäster, som utan att vara i behov av egentlig läkare- eller sjukvård söka vila och rekreation i lugn och natur-skön trakt under oklanderliga hygieniska förhållanden i förening med hemtrefnad och ett gott och rikligt bord.
Personer, lidande av tuberkulos eller andra smittosamma sjukdomar mottagas ej.
Referenser: Samliga hrr läkare i Halmstad och dr Manne Bergengren i Göteborg. Prospekt erhålles på begäran. Förfrågningar och anmälningar mottagas af INEZ CARLSTRÖM. Postadress Mahult, Ryaberg. Telef.: Simlångsdalen 4 via Halmstad. Telegramadress: "Örnås", Halmstad.

Advokat EVA ANDÉN

JURIS KAND.

Kvinnliga Juridiska Byrån

Lilla Vattugatan 14 (vid Brunkebergstorg)
STOCKHOLM C.

Rättsgångar o. juridiska uppdrag av alla slag.

KL. 10—4.

Riks tel. 7576.

Allm. tel. 18336.

TILL BIRGITTADAGEN.

NY LITTERATUR.

DROTTNING MARGARETA.

Föredrag av Lydia Wahlström. Pris 15 öre.

MEDAN VI VÄNTA.

Reflexioner på Birgittadagen 1917.

Föredrag av Elin Wagner. Pris 10 öre.

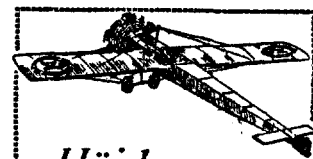
Rekvireras från RÖSTRÄTTSBYRÅN,
Karduansmakaregatan 6II.

August Bebel's tanke om kvinnorna.

Då de socialdemokratiska partierna i Tyskland till det yttersta av dessa dagar varit de enda politiska partier, som upptagit kvinnorösträtten på sitt program, kan det vara skäl i att erinra om vad en av deras stora ledare, August Bebel, yttrat om kvinnornas rättigheter.

"Det faktum", säger han på ett ställe, "att kvinnorna hittills endast haft ett ringa politiskt intresse, är intet bevis för att det bör vara så. Mäns och kvinnors politiska fostran befrämjas mera av att man skänker dem medborgarligen rättigheter än av att man utstänger dem från allt deltagande i statens angelägenheter. När kvinnorna erhållit politiska rättigheter, kommer också deras ansvarskänsla att väckas, och samhörigheten mellan män och kvinnor skall verka förädlade på deras inbördes förhållande. Den underlägsenhet i politisk och social bildning hos den ena parten, som så ofta leder till disharmoni inom äktenskapet och hämmar mannen i hans plikter mot det allmänna, kommer att falla bort, och hustrun kommer att bli mannens verkliga kamrat. Om hemmets plikter hindra henne från aktivt deltagande i det politiska livet, skall hon dock uppmantra mannen därtill, emedan hon fått blicken öppnad för statens betydelse. Äro våra kvinnor underlägsna negererna, eller är en fint bildad kvinna underlägsen en okunnig man, endast därför att han tillhört ett privilegierat kön? Är det icke oersonligt att sonen, som kanske ärvt sina bästa egenskaper av modern, som gjort honom till vad han är, skall äga större rättigheter än henne?"

Bebel levde tillräckligt länge för att få se en del av sina spådomar gå i uppfyllelse. Den tyska arbetarkvinnan har inom de socialdemokratiska organisationerna visat samma intresse och iver som sina manliga kamrater, och den tyska socialismens utveckling måste man delvis tillskriva dem. Olyckligtvis begagnas detta faktum av andra politiska ledare som ett argument mot kvinnorösträtten, och man betänker inte att samma arbete skulle kunna presteras av de andra partiernas kvinnor, om man blott visade dem samma förtroende och gäve dem samma förutsättningar till politisk kunskap och bildning.

Höjden

AF TEKNISK
FULLÄNDNING
OCH
HÅLLBARHET

Svenskt fabrikat

Husquarna
Symaskin

TILL BIRGITTADAGEN.

Vimplar och Servetter
med rösträttsmärket.

Rekvisioner ställas till fröken Hildur Öijer,
GÖTEBORG 1.

TILL BIRGITTADAGEN.

Affischer

i två storlekar -
å 10 och 15 öre.

Rekvireras från RÖSTRÄTTSBYRÅN,
Karduansmakaregatan 6II.

Insänd litteratur.

Svenska Andelsförlaget: *Aktuella kvinnofrågor*.
Föredrag vid Nordiska kvinnosakskonferensen i Stockholm den 10—11 november 1916. Pris kr. 2:25. — *Skulden*. Av L. S. Fredenheim. Pris kr. 1:75. — *Katekesreformen*. Av Henrik Petrini. Pris kr. 1:75. — *Kyrkans uppgift i fredsarbetet*. Av Nathan Söderblom. Pris 60 öre.

Wahlström & Widstrand: *Engelska statsmän*. Av Sil-Vara. Pris kr. 3:75. — *Ellen Key*. En livsbild av Louise Hamilton. Pris kr. 3:25.

Kvinnornas rösträttsdag

firas i Stockholm den 7 oktober med ett offentligt möte i K. F. U. K:s stora sal kl. 7/8 e. m. Dr Lydia Wahlström kommer att tala om Kvinnosaken och de politiska åskådningarna och ett rösträttsföredrag hålles av fröken Gerda Planting-Gyllenbåga. Musik kommer även att ingå i det rikhaltiga programmet.

En internationell kvinnokonferens

har hållits i Stockholm i samband med den tredje Zimmerwaldskonferensen. Bland de frågor som avhandlades voro även lika lön för lika arbete samt rösträtt för kvinnor, till vilka deltagarna enhälligt anslöto sig.

Rösträtt för Kvinnors

19 nummer för 1917 innehåller bl. a.:

Till Margaretaminnest. Av Elin Wahlström.
Valens facti. Av A. W.
Gull Petrini 50 år. Av Ann Margret Holmgren.
Tempelvakt Av Frigga Carlberg.
Margareta. Dikt av K. G. Ossian Nilsson.
Reflexioner på rösträttsdagen den 7 oktober 1917. Av Jenny Richter Velander.
Olovs moder. Av Elisabeth Kjulenstierna-Wenster.